

JACEK SPLISGART*
REIKO IINO**
TOMOMI SPLISGART***

ZNACZENIE PROGRAMÓW
WYMIANY MIĘDZYUCZELNIANEJ W PROCESIE
NABYWANIA KOMPETENCJI JĘZYKOWYCH
NA PRZYKŁADZIE WSPÓŁPRACY
POMIĘDZY UNIWERSYTETEM GDAŃSKIM
A UNIWERSYTETEM TOKIWA

1. Nauczanie języka japońskiego na Uniwersytecie Gdańskim

Założony w 1970 r. Uniwersytet Gdański (dalej: UG) jest jedną z pięciu państwowych uczelni kształcących na kierunku japonistyka stanowiącym jeden z ponad 90 kierunków oferowanych studentom. Powołana do życia w 2023 r. gdańska japonistyka jest najmłodsza w kraju. Jednakże nauczanie języka japońskiego na UG rozpoczęło się wcześniej, w 2019 r. Studia orientalistyczne na UG sięgają 2013 r., kiedy to utworzono Pracownię Sinologii, która w latach 2013–2016 zajmowała się kształceniem na kierunku sinologia, zaś od 2016 r. na kierunku studia wschodnie. Od początku program studiów wschodnich zorientowany był na rozwój kompetencji językowych dostarczanie wiedzy na temat biznesowo-kulturowych aspektów działalności międzynarodowej. Głównym językiem nauczonym był rosyjski, zaś drugim specjalizacyjnym chiński. Odpowiadając na rosnące zainteresowanie językami azjatyckimi w Polsce, program studiów wschodnich zyskiwał coraz większą popularność, w rezultacie czego w 2019 r. do oferty języków azjatyckich dodano język japoński. Wraz z uruchomieniem drugiej specjalizacji na studiach wschodnich Pracownia Sinologii uległa przekształceniu w Zakład Kultury i Języków Azji Wschodniej, dając początek studiom japonistycznym na UG.

<https://doi.org/10.26881/gdaw.2025.28.11>

* ORCID: 0000-0002-6780-5538

** ORCID: 0009-0004-6220-7514

***ORCID: 0009-0003-8130-5753

Liczba studentów specjalizujących się w języku japońskim zmieniała się od momentu powołania do życia kierunków japonistycznych. W pierwszym roku (2019/2020) funkcjonowania specjalizacji japońskiej na studiach wschodnich było to 14 osób, następnie w kolejnych latach akademickich 25, 21, 21 i 28, aby w roku akademickim 2024/2025 ustabilizować się na poziomie 25. Liczba studentów wybierających język japoński utrzymuje się na stałym poziomie. Tymczasem na funkcjonującą od roku akademickiego 2023/2024 japonistykę przyjęto 26 studentów, w kolejnym roku 41 (2024/2025), zaś w roku akademickim 2025/2026 było to 27 osób. Zarówno japonistyka, jak i studia wschodnie zostały utworzone w ramach Instytutu Rusycystyki i Studiów Wschodnich na Wydziale Filologicznym UG. Kadra wykładowców języka japońskiego i przedmiotów związanych z Japonią jest wspólna dla obu kierunków i liczy łącznie siedem osób: dwóch adiunktów badawczo-dydaktycznych, jednego asystenta badawczo-dydaktycznego i czterech asystentów dydaktycznych¹. Troje spośród wykładowców to Japończycy. Zakładem Kultury i Języków Azji Wschodniej oraz japonistyki kieruje dr Jacek Splisgart, który jest jednocześnie założycielem kierunku.

Liczba godzin nauczania języka japońskiego na studiach wschodnich wynosi 420, z czego 390 przypada na praktyczną naukę języka japońskiego, zaś pozostałe 30 na kurs pisma realizowany na pierwszym roku studiów. Ponadto studentom oferowane są również kursy z zakresu historii, gospodarki i kultury Japonii. Oczekiwany poziom znajomości języka japońskiego po ukończeniu studiów to B1 (CEFR) lub N3 (Japanese Language Proficiency Test, dalej: JLPT). Tymczasem program studiów japonistycznych obejmuje 1410 godzin nauki języka japońskiego w ciągu trzech lat. Oprócz nauki języka japońskiego (obejmującej znaki/leksykę, gramatykę, konwersacje i czytanie ze zrozumieniem) studenci zaznajamiani są z językiem specjalistycznym (biznesowym) oraz technikami tłumaczenia ustnego/pisemnego. Ponadto w ramach studiów japonistycznych słuchacze uzyskują wiedzę z zakresu historii, kultury, literatury i gospodarki Japonii. Docelowy poziom znajomości języka japońskiego po ukończeniu studiów wynosi B2 (CEFR) lub JLPT N2 lub wyższy.

Od 2022 r. co roku w marcu na terenie kampusu odbywa się uczelniany konkurs krasomówczy języka japońskiego, którego celem jest podnoszenie biegłości językowej studentów japonistyki i studiów wschodnich. Zachęca się również słuchaczy do uczestnictwa w różnych ogólnokrajowych i międzynarodowych konkursach. W 2023 r. studentka trzeciego roku studiów wschodnich otrzymała nagrodę w 26. Międzynarodowym konkursie pisarskim skierowanym dla obcokrajowców uczących się języka japońskiego. Organizatorem konkursu jest Kokusai kōryū kenkyūjo². Dostrzegając pozytywny wpływ współzawodnictwa oraz aktywnego uczestnictwa

¹ Ponadto zajęcia poświęcone problematyce japońskiej prowadzone są przez wykładowców zatrudnionych w Instytucie Historii oraz Zakładzie Geografii Społeczno-Ekonomicznej.

² Dai 26 kai „sekai no nihongo gakushū sha nihongo sakubun konkūru”, <https://www.nihon-wosiru.jp/> (dostęp: 13.06.2025).

w wydarzeniach związanych z językiem japońskim na poziom znajomości języka, planowane jest zwiększenie udziału zarówno wschodnozawców, jak i japonistów w przedsięwzięciach uczelnianych, krajowych i międzynarodowych.

Innym sposobem podnoszenia jakości nauczania języka japońskiego na poziomie licencjackim jest zawieranie umów z różnymi japońskimi uniwersytetami, co wspiera słuchaczy i absolwentów w biegłym posługiwaniu się językiem japońskim oraz odnoszeniu sukcesów na arenie międzynarodowej.

2. Współpraca pomiędzy Uniwersytetem Gdańskim a Uniwersytetem Tokiwa

Uniwersytet Tokiwa (dalej: Tokiwa) w swojej polityce dyplomowej określa jako cel kształcenie osób, które „potrafią dostrzegać problemy z bogatą perspektywą międzynarodową i szczerze angażować się w ich rozwiązywanie w społeczeństwie opartym na wiedzy, rozwijającym się w warunkach globalizacji”. Studia za granicą są jednym z kluczowych sposobów nabycia „perspektywy międzynarodowej”. Ponadto dla studentów, którzy z różnych powodów nie mogą udać się za granicę, interakcja ze studentami z wymiany międzynarodowej stanowi cenną okazję do rozwijania „międzykulturowej perspektywy”.

W przeszłości Uniwersytet Tokiwa zawarł umowy z California State University w Northridge i California State University we Fresno w 2003 r., które zapoczątkowały proces przyjmowania studentów z wymiany w 2004 r., zaś od 2005 r. wysyłają swoich studentów za granicę³. W kolejnych latach Tokiwa rozszerzyła sieć instytucji partnerskich, w wyniku czego w 2019 r. (przed pandemią COVID-19) przyjmowała studentów z uniwersytetów partnerskich w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Tajlandii, Korei Południowej, Chinach i Tajwanie, a także wysyłała swoich studentów na uczelnie zlokalizowane w wyżej wymienionych krajach. Ze względu na to, że liczba studentów wysyłanych z Uniwersytetu Tokiwa utrzymywała się na stałym poziomie, uczelnia postanowiła rozszerzyć współpracę na uniwersytety zlokalizowane w innych niż Azji i Ameryce Północnej krajach i regionach.

W sierpniu 2021 r., wraz z zredukowaniem obostrzeń wynikających z pandemii, Tokiwa przeprowadziła ankietę wśród swoich pełnoetatowych wykładowców, prosząc o sugestie dotyczące potencjalnych zagranicznych uczelni partnerskich. Jeden z wykładowców zaproponował siedem europejskich uczelni, z których wybrano dwie do negocjacji. Jedną z nich był Uniwersytet Gdański. We wrześniu tego samego roku nawiązano kontakt z Biurem Współpracy Międzynarodowej UG, zaofierowano

³ R. Iino, *Hakenryūgakusei no keiken o rikaishi kōgo no shidō ni tsunageru – gakusei no raifusutōri no kikitōri o chūshin ni*, „Tokiwa daigaku ningen kagakubu kiyō Ningen kagaku” 2019, t. 38, nr 1, s. 1–16.

możliwość podpisania umowy dotyczącej wymiany studenckiej. W tym czasie pracownicy UG poinformowali Uniwersytet Tokiwa, że na polskiej uczelni nie ma w ofercie akademickiego kursu języka japońskiego. W związku z tym uznano, że wysłanie studentów z Tokiwy do UG może być wykonalne, ale przyjmowanie studentów z UG na japońską uczelnię prawdopodobnie nie będzie możliwe. Następnie w październiku tego samego roku podpisano MOU (Memorandum of Understanding), a na początku 2022 r. umowę o międzyuczelnianej wymianie studenckiej. Dla Uniwersytetu Tokiwa była to pierwsza umowa z europejską uczelnią, co oznaczało otwarcie nowego kierunku wymiany międzynarodowej. Dla studentów studia w Europie Środkowo-Wschodniej oznaczały niższe koszty w porównaniu z Ameryką Północną oraz możliwość doskonalenia umiejętności językowych (przede wszystkim w języku angielskim) w sposób bardziej efektywny niż w Azji. Zaraz po podpisaniu umów dwie studentki Wydziału Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Tokiwa skorzystały z programu wymiany i podjęły studia na UG w semestrze zimowym roku akademickiego 2022/2023.

W związku z tym w 2019 r. na UG utworzono specjalizację japońską w ramach studiów wschodnich. Jednak z powodu pandemii pierwsze grupy studentów odbywały naukę w formie online, co spowodowało, że wiedza o specjalizacji nie była rozpowszechniona na uczelni. Na początku 2023 r. studenci studiów wschodnich zwrócili się z zapytaniem do Biura Współpracy Międzynarodowej UG odnośnie do możliwości odbycia studiów w Japonii w ramach programów wymiany międzyuczelnianej. Dowiedzieli się wówczas o podpisanej umowie pomiędzy UG a Tokiwą. Informacja skłoniła pracowników zatrudnionych w Zakładzie Kultury i Języków Azji Wschodniej do nawiązania kontaktu z Centrum Międzynarodowym Uniwersytetu Tokiwa, co zapoczątkowało współpracę na polu nauczania języka japońskiego pomiędzy obiema uczelniami. W rezultacie w semestrze jesiennym roku akademickiego 2023/2024 troje studentów studiów wschodnich UG podjęło naukę na Uniwersytecie Tokiwa w ramach programu wymiany, zaś jedna studentka z Wydziału Komunikacji Uniwersytetu Tokiwa przyjechała na semestr zimowy do Gdańska.

W 2023 r. na UG utworzono japonistykę i już wiosną 2024 r. jedna studentka z pierwszej grupy odbyła studia na Tokiwa. Kolejnych dwóch studentów ze studiów wschodnich studiowało tam w semestrze jesiennym tego samego roku. Niestety ze względów finansowych, a w szczególności z powodu niskiego kursu jena, od 2024 r. żaden student z Uniwersytetu Tokiwa nie został wysłany na Uniwersytet Gdański.

Jednakże wraz z utworzeniem programu studiów japonistycznych zaproszono jednego lektora języka japońskiego z Uniwersytetu Tokiwa. Odwiedził on Uniwersytet Gdański w grudniu tego samego roku, prowadząc wykłady z języka japońskiego dla studentów zarówno programu studiów japonistycznych, jak i studiów wschodnich, a także seminarium dla lektorów języka japońskiego. Następnie, w semestrze wiosennym 2025 r. jeden doktorant UG specjalizujący się w powojennej historii Japonii odbył pobyt studyjny w Tokiwa. W maju tego samego roku wykładowcy

i studenci japonistyki UG odwiedzili Japonię w ramach programu NAWA i zorganizowali symposium na Tokiwa w celu pogłębienia przyjaźni polsko-japońskiej (tabela 1).

Tabela 1. Wymiana międzyuczelniana między Uniwersytetem Gdańskim a Uniwersytetem Tokiwa

	Uniwersytet Gdański ⇒ Uniwersytet Tokiwa	Uniwersytet Tokiwa ⇒ Uniwersytet Gdański
Semestr jesienny 2022	—	Wydział Komunikacji Społecznej: dwóch studentów
Wiosna 2023	—	—
Jesień 2023	Studia wschodnie: troje studentów	Wydział Komunikacji Społecznej: jeden student
Wiosna 2024	Japonistyka: jeden student	—
Jesień 2024	Dwóch studentów studiów wschodnich studiujących za granicą	Wizyta jednego nauczyciela języka japońskiego
Wiosna 2025	Instytut Historii: Program wymiany studentów studiów doktoranckich (1 uczestnik) Wizyta wykładowców i studentów z japonistyki (3 wykładowców i 6 studentów) w ramach udziału w symposium ^a	—
Jesień 2025 (planowane)	Japonistyka: jeden student Studia wschodnie: jeden student	—

^a W ramach programu „Międzynarodowe Wydarzenie Naukowe na Wystawie Światowej Expo 2025 w Osace, Kansai” dr Jacek Splisgart otrzymał grant nr BPI/OSA/2024/1/00010 na realizację projektu „Młodzi ambasadorzy i ambasadorki nauki i kultury polskiej w Japonii. Poprzez dialog do społeczeństwa przyszłości”. Wspólnie z Uniwersytetem Tokiwa w dniach 22–23 maja 2025 r. zrealizowano zadanie „Polsko-japońskie mosty przyjaźni – studenckie narracje o Polsce i Polakach”.

Źródło: jeśli nie wskazano inaczej, opracowanie własne.

Po omówieniu historii współpracy obu uczelni zajmijmy się zbadaniem roli, jaką program wymiany studenckiej Uniwersytetu Tokiwa odgrywa w nauczaniu języka japońskiego studentów UG. W tym celu najpierw przedstawimy dotychczasowe badania dotyczące współpracy w zakresie nauczania języka japońskiego w oparciu na umowach międzyuczelnianych, wyznaczając kierunek dyskusji w niniejszym artykule. Następnie omówimy programy nauczania języka japońskiego na studiach wschodnich i japonistyce UG. Opiszemy też, czego studenci, którzy rozwinęli swoje umiejętności dzięki tym programom, uczą się w ramach programu wymiany Uniwersytetu Tokiwa, obejmującym przedmioty związane z językiem japońskim i kursy dla studentów zagranicznych realizowane podczas ich pobytu, a także działania

związane z wymianą prowadzone w ramach zajęć pozalekcyjnych. Ponadto przedstawimy zmiany zaobserwowane u studentów po powrocie do Polski po zakończeniu uczestnictwa w programie wymiany realizowanym przez Tokiwę z perspektywy nauczycieli języka japońskiego UG. Na koniec przeanalizujemy rolę, jaką program wymiany Tokiwy odgrywa w nauce języka japońskiego przez studentów UG, i zaproponujemy kierunki przyszłej współpracy pomiędzy obiema uczelniami w nauczaniu języka japońskiego.

3. Dotychczasowe badania – współpraca w zakresie nauczania języka japońskiego w oparciu na umowach międzyuczelnianych

W ostatnich latach na wielu japońskich uniwersytetach nastąpił wzrost liczby studentów z zagranicy, którzy w ramach umów międzyuczelnianych odbywają studia w Japonii, a których większość uczy się języka japońskiego w instytucjach przyjmujących. Nauczanie języka japońskiego studentów z wymiany nie jest czymś, co można zrealizować wyłącznie na japońskim uniwersytecie przyjmującym; należy je rozpatrywać w szerszym kontekście, obejmującym wsparcie zapewniane przez uniwersytet wysyłający przed wyjazdem i po powrocie. W związku z tym w kilku badaniach przeanalizowano nauczanie języka japońskiego zarówno z perspektywy zagranicznych uniwersytetów wysyłających, jak i japońskich uniwersytetów przyjmujących.

W niektórych badaniach wykładowcy z zagranicznych uczelni wysyłających studentów przedstawiają informacje na temat nauczania języka japońskiego w swoich instytucjach, mając na celu pogłębienie zrozumienia zarówno metod wykorzystywanych na zagranicznych akademickich kursach języka japońskiego, jak i celów tych kursów wśród japońskich partnerów⁴. Z kolei w innych badaniach wykładowcy z japońskich uczelni przyjmujących studentów podkreślają konieczność współpracy z uczelniami wysyłającymi⁵. Są to zazwyczaj dyskusje jednostronne, opisujące sytuację poszczególnych uczelni. Niektóre badania angażują jednak wykładowców zarówno z zagranicznych uczelni wysyłających, jak i japońskich uczelni przyjmujących, którzy współpracują w celu porównania swoich programów nauczania lub

⁴ Zob. T. Baba, C. Zhou, *Chugoku Shin'yō shiban gakuin ni okeru nibongo kyōiku: Kōryū kyōteikō Hokkaidōkyōikudaigaku Sapporokō to no kyōryoku kankei no tenbō*, „Hokkaidōkyōikudaigaku kiyō (Kyōiku kagaku hen)” 1999, t. 49, nr 2, s. 79–89; K. Hillman Kobayashi, *Kaigai nibongo kyōiku jijō: Amerika no kyōteikō kara*, „Kanazawadaigaku ryūgakusei sentā kiyō” 2001, nr 4, s. 81–99; M. Li, *Nankai daigaku ni okeru nibongo kyōiku ni tsuite*, „Gunmadaigaku kokusai kyōiku-kenkyū sentā ronshū” 2013, nr 12, s. 17–22.

⁵ T. Makiyara, *Gunmadaigaku no nibongo kyōiku no genjō to kadai – Aramaki kyanpasu o chushin ni*, „Gunmadaigaku kokusai kyōiku-kenkyū sentā ronshū” 2013, nr 12, s. 35–44.

przeprowadzają ankiety wśród studentów zagranicznych⁶. W innych przypadkach wykładowcy z japońskich uczelni przyjmujących odwiedzają zagraniczne uczelnie wysyłające. Po uzyskaniu szczegółowych informacji z wywiadów i obserwacji zajęć, badają możliwości współpracy w zakresie nauczania języka japońskiego między uczelniami partnerskimi⁷.

Badania te koncentrują się głównie na przedstawieniu aktualnego stanu nauczania języka japońskiego na zagranicznych uczelniach wysyłających i japońskich uczelniach przyjmujących, przy czym niewiele uwagi poświęca się konkretnym sposobom współpracy w zakresie rozwoju nauczania języka japońskiego. W tym kontekście Kaoru Ōtsuka⁸ proponuje, aby biorąc pod uwagę przeważającą liczbę studentów wymiany w porównaniu z tradycyjnymi (regularnymi) studentami zagranicznymi na japońskich uczelniach przyjmujących, partnerskie instytucje wzajemnie dostosowały poziomy kursów języka japońskiego, korzystając z takich zasobów, jak „JF Japanese Language Education Standards” (The Japan Foundation, dalej: JF). Twierdzi ona, że kluczowe znaczenie ma wykorzystanie „Can-do statements”⁹ w celu ustalenia punktów odniesienia dla umiejętności studentów w zakresie języka japońskiego oraz koordynacji poziomów kursów między instytucjami partnerskimi¹⁰. Podobne podejście zostało już nakreślone przez Megumi Shimadę¹¹. Shimada i in. uznali, że podobnie jak w przypadku wzajemnych odniesień między wieloma testami językowymi w ramach ALTE (The Association of Language Testers in Europe) powinno być możliwe ustanowienie systemu wzajemnych odniesień dla przedmiotów związanych z językiem japońskim między wysyłającymi uniwersytetami partnerskimi a przyjmującymi uniwersytetami japońskimi. Aby to osiągnąć, podjęli próbę wzajemnego odniesienia poziomów biegłości językowej studentów zagranicznych przy użyciu stwierdzeń „Can-do” do samooceny kompetencji językowych, pomimo różnic w podręcznikach, programach nauczania i testach.

W Japonii opracowano standardy nauczania języka japońskiego (JF) na podstawie zasad CEFR (Common European Framework of Reference for Languages:

⁶ W. Yu *et al.*, *Nicchū kyōteikō ni okeru nihongo kyōiku karikyuramu no hikaku kenkyū*, „Kyūshū kyōritsu daigaku kenkyū kiyō” 2016, t. 7, nr 1, s. 32–44.

⁷ Zob. T. Imanishi, M. Kowaki, S. Matsuse, „*Kyōteikō ni okeru nihongo kyōiku no genjō chōsa*” *bōkokū*, „Kumamotodaigaku ryūgakusei sentā kiyō” 2008, nr 2, s. 51–70; T. Imanishi, M. Masden, S. Matsuse, „*Kyōteikō ni okeru nihongo kyōiku no genjō chōsa*” *bōkokū* 2, „Kumamotodaigaku ryūgakusei sentā kiyō” 2011, nr 11, s. 33–50; K. Ōtsuka, *Chūgoku ni okeru nihongo kyōiku jiyō – kyōteikō kan no kyōiku-gakujutsu renkei chōsa o tsujite*, „Kōchidaigaku ryūgakusei kyōiku” 2014, nr 8, s. 103–128.

⁸ K. Ōtsuka, *Chūgoku ni okeru...*

⁹ Japoński odpowiednik „efektów uczenia się” stosowanych do opisu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

¹⁰ K. Ōtsuka, *Chūgoku ni okeru...*

¹¹ M. Shimada *et al.*, *Can-do statements o riyō shita kyōiku kikan sōgo no nihongo kamoku no taiō zūke*, „Nihongo Kyōiku” 2009, nr 141, s. 90–109.

Learning, Teaching, Assessment). Ponadto, opierając się na CEFR i standardach JF, przedstawiono ramy odniesienia dla nauczania języka japońskiego (Ministerstwo Edukacji, Kultury, Sportu, Nauki i Technologii). Ramy odniesienia wykorzystują również podejście zorientowane na działanie, wyrażając biegłość językową za pomocą stwierdzeń typu „Can-do”. Choć ramy odniesienia dla nauczania języka japońskiego zostały przedstawione do użytku krajowego w Japonii, leżąc u ich podstaw koncepcja CEFR umożliwia osobom o różnych umiejętnościach językowych wizualizację swoich kompetencji za pomocą stwierdzeń typu „Can-do” niezależnie od miejsca, w którym się znajdują. Wykorzystanie tych ram umożliwia partnerskim uniwersytetom na całym świecie ocenę biegłości językowej przybywających studentów zagranicznych. Ułatwia to wzajemne zrozumienie między instytucjami wysyłającymi i przyjmującymi w zakresie umiejętności językowych, które studenci powinni nabyć podczas pobytu w Japonii, oraz dalszego rozwoju wymaganego po powrocie. W szczególności w przypadku studentów przenoszących się z Europy do Japonii ich biegłość w języku japońskim rozwinięta podczas kursów na macierzystej uczelni jest już określona przez CEFR. Jedynie w przypadku, gdy japońska uczelnia przyjmująca, wzorując się na CEFR, przygotowuje „ramowy program nauczania języka japońskiego”, proces nauczania języka japońskiego będzie systematycznie postępował, a nie zostanie przerwany przez, niezgodne z zagranicznym tokiem kształcenia, doświadczenia związane z nauką na uczelni w Japonii.

W niniejszym artykule opisujemy aktualny stan nauczania języka japońskiego w każdej z instytucji, przedstawiony przez nauczycieli języka japońskiego z uniwersytetu przyjmującego – Uniwersytetu Tokiwa (reprezentowanego przez prof. dr. Ino Reiko) oraz uniwersytetu wysyłającego – UG (reprezentowanego przez dr. Jacka Splisgarta i mgr. Tomomi Splisgart). Przedstawiamy osiągnięcia i wyzwania z perspektywy rozwoju umiejętności językowych studentów mobilnych. Ponieważ edukacja językowa na Uniwersytecie Tokiwa nie ustanowiła jeszcze standardów biegłości językowej zgodnych z „Ramami odniesienia dla edukacji językowej w języku japońskim”, pierwszym krokiem jest zrozumienie zgodności UG z CEFR. Opierając się na aktualnym stanie programu wymiany studenckiej Tokiwy, badamy następnie, jak ustanowić odpowiednią relację w przyszłości.

4. Program nauczania języka japońskiego na Uniwersytecie Gdańskim

Jak wspomnieliśmy wcześniej, nauczanie języka japońskiego odbywa się na kierunkach japonistyka i studia wschodnie. Programy nauczania dla każdego z kierunków (tabele 2, 3 i 4) oraz efekty kształcenia w zakresie nauczania języka japońskiego (tabele 5 i 6) przedstawiamy poniżej. Należy pamiętać, że jedna jednostka wykładowa

(tabele 2, 3 i 4) trwa 90 minut (dwie jednostki lekcyjne), a każdy semestr obejmuje 15 tygodni zajęć.

Tabela 2. Lista przedmiotów z zakresu języka japońskiego i wiedzy japonistycznej (przedmioty kierunkowe) na kierunku japonistyka na Uniwersytecie Gdańskim

Przedmiot	Rok	Semestr		Punkty ECTS		Wykład (liczba zajęć tygodniowo)	Ćwiczenia (liczba zajęć tygodniowo)
Praktyczna Nauka Języka Japońskiego I • II	1	1	2	12	13	–	6
Znaki japońskie I • II		1	2	4	5	–	2
Wstęp do japonistyki		1		2		1	–
Historia Japonii		2		3		1	–
Gospodarka Japonii		2		3		1	–
Krajoznawstwo japońskie lub Antropologia Azji Wschodniej		2		2		1	–
Praktyczna nauka języka japońskiego III • IV	2	1	2	8	9	–	4
Znaki japońskie III • IV		1	2	2	3	–	1
Kompozycja tekstu w języku japońskim I • II		1	2	2	2	–	1
Lektura i tłumaczenie tekstów japońskich I i II		1	2	2	2	–	1
Gramatyka opisowa języka japońskiego		1		2		–	1
Literatura japońska		1		3		1	–
Ekologia kultury lub Socjologia kultury		1		2		1	–
Kultura Japonii		2		2		1	–
Sztuka i estetyka Azji Wschodniej lub Filozofia i religie Azji Wschodniej		2		2		1	–
Praktyczna nauka języka japońskiego V • VI	3	1	2	8	9	–	4
Znaki japońskie V • VI		1	2	2	3	–	1
Tłumaczenia ustne I • II		1	2	2	2	–	1
Język japoński biznesowy I • II		1	2	2	2	–	1
Socjolingwistyka lub Podstawy glottodydaktyki		1		2		1	–

Tabela 3. Lista przedmiotów z zakresu języka japońskiego i wiedzy o Japonii (przedmioty kierunkowe) na kierunku studia wschodnie na Uniwersytecie Gdańskim

Przedmiot	Rok	Semestr	Punkty ECTS		Wykład (liczba zajęć tygodniowo)	Ćwiczenia (liczba zajęć tygodniowo)	
Realia społeczno-polityczne współczesnej Japonii	1	1	1		1/2	–	
Praktyczna nauka języka japońskiego I		2	6		–	3	
Praktyczna nauka języka japońskiego: znaki		2	2		–	1	
Historia Japonii		2	2		1	–	
Praktyczna nauka języka japońskiego II–III	2	1	2	6	6	–	3
Religie i systemy filozoficzne Wschodu I–II		1	2	3	3	2/3	–
Kultura Japonii		2		3		1	–
Praktyczna nauka języka japońskiego IV–V	3	1	2	5	7	–	2
Gospodarka Japonii		2		2		1	–

Tabela 4. Lista przedmiotów z zakresu wiedzy japonistycznej (kursy fakultatywne) wspólnych dla kierunków japonistyka i studia wschodnie na Uniwersytecie Gdańskim

Przedmiot	Rok	Semestr	Punkty ECTS	Wykład (liczba zajęć tygodniowo)	Ćwiczenia (liczba zajęć tygodniowo)
Prowadzone w ramach oferty Instytutu Rusycystyki i Studiów Wschodnich (przykłady) • Polska i Polacy z perspektywy Japonii • Japońska kultura prawna • Japońska estetyka, krajobraz, architektura i transport • Przyjaźń czy interesy: rosyjsko-chińska i rosyjsko-japońska koprodukcja filmowa	Japonistyka				
	1	2	2	1	—
	2	1	4	2	—
		2	4	2	—
	3	1	4	2	—
	Studia wschodnie				
	1	2	2	1	—
	2	1	2	1	—
		2	4	2	—
	3	1	4	2	—
		1	2	1	—

Tabela 5. Zakładana wiedza, umiejętności i kompetencje w zakresie znajomości języka japońskiego na kierunku japonistyka (w skali roku)

Rok	Cele: wiedza, umiejętności i kompetencje	Docelowy poziom znajomości języka	Podstawowy podręcznik
1	Opanowanie sylabariuszy hiragana i katakana oraz 600 podstawowych znaków <i>kanji</i> , w tym ich czytania <i>on'yomi</i> i <i>kun'yomi</i> oraz reprezentatywnych złożeń. Rozwijanie podstawowych umiejętności językowych (w zakresie mówienia, słuchania, czytania i pisania) wraz z wiedzą na temat gramatyki, wymowy, słownictwa i systemów pisma japońskiego. Dążenie do pisania tekstów o minimalnej długości 400 znaków.	Język japoński poziom: początkujący do poziomu średniozaawansowanego niższego CEFR: A2/B1 JLPT: N4–N3	<i>Shōkyū Nihongo</i> , vol. 1 i vol. 2, Gaikokugo Daigaku ryūgaku kenkyū sentā, Tōkyō
2	Utrwalanie wiedzy gramatycznej z poziomów JLPT N4–N3 oraz zdobywanie umiejętności językowych z zakresu poziomu średniozaawansowanego (rozumienie tekstu pisanego, rozumienie tekstu słuchanego, konwersacja, kompozycja) oraz wiedza z zakresu gramatyki, wymowy, słownictwa i systemów pisma japońskiego. Opanowanie kolejnych 250–300 nowych znaków <i>kanji</i> , obejmujących czytanie <i>on'yomi</i> , <i>kun'yomi</i> oraz najważniejsze złożeń. Oprócz ćwiczeń z języka japońskiego, mających na celu rozwijanie poszczególnych umiejętności, organizowane są oddzielne zajęcia z pisania, czytania ze zrozumieniem i tłumaczenia.	Język japoński: poziom od średniozaawansowanego niższego do średniozaawansowanego wyższego CEFR: B1/B2 JLPT: N3–N2	<i>New Approach Intermediate Japanese</i> , Gobun Kenkyūsha, Tōkyō
3	Utrwalanie wiedzy gramatycznej z poziomów JLPT N3–N2 gramatyki oraz zdobywanie umiejętności językowych z zakresu poziomu zaawansowanego (rozumienie tekstu pisanego, rozumienie tekstu słuchanego, konwersacja, kompozycja), a także gramatyki, wymowy, słownictwa i japońskich systemów pisania. Opanowanie kolejnych 250–300 znaków <i>kanji</i> , obejmujących czytanie <i>on'yomi</i> , <i>kun'yomi</i> oraz najważniejsze złożeń. Oprócz ćwiczeń z języka japońskiego oferowane są specjalistyczne kursy z zakresu tłumaczenia ustnego i języka japońskiego biznesowego, które pozwalają rozwinąć praktyczne umiejętności przydatne w pracy po ukończeniu studiów.	Język japoński: poziom średniozaawansowany wyższy do zaawansowanego CEFR: B2/C1 JLPT: N2+	<i>New Approach Pre-Advanced Japanese</i> , Gobun Kenkyūsha, Tōkyō

Tabela 6. Zakładana wiedza, umiejętności i kompetencje w zakresie nauczania języka japońskiego na kierunku studia wschodnie (w skali roku)

Rok	Cele: wiedza, umiejętności i kompetencje	Docelowy poziom znajomości języka	Podstawowy podręcznik
1	Zajęcia z języka japońskiego rozpoczynają się w drugim semestrze studiów. Opanowanie sylabariuszy hiragana i katakana oraz 100 podstawowych znaków <i>kanji</i> , obejmujących czytanie <i>on'yomi</i> , <i>kun'yomi</i> oraz najważniejsze złożenia. Zapoznanie z podstawowymi strukturami gramatycznymi oraz zasadami wymowy. Studenci rozwiną umiejętności konwersacyjne oraz potrafią pisać krótkie teksty o długości do 200 znaków.	Język japoński: wprowadzenie do języka japońskiego CEFR: A1 JLPT: N5	<i>Minna no Nihongo Beginner Level I</i> <i>Basic Kanji Book – Kihon Kanji 500 – Vol. 1</i> , Bonjinsha, Tōkyō
2	Utrwalanie struktur gramatycznych z pierwszego roku oraz uzyskanie umiejętności językowych niezbędnych w pierwszej połowie poziomu początkującego (rozumienie tekstu pisanego, rozumienie tekstu słuchanego, konwersacja, kompozycja) i gramatyki, wymowę, słownictwa i wiedzy na temat japońskich systemów pisma. Opanowanie kolejnych 200 znaków <i>kanji</i> , obejmujących czytanie <i>on'yomi</i> , <i>kun'yomi</i> oraz najważniejsze złożenia. Umiejętność przygotowywania prac pisemnych o długości do 400 znaków oraz prowadzenia konwersacji na podstawowe tematy.	Język japoński: poziom początkujący CEFR: A2 JLPT: N4	<i>Minna no Nihongo Beginner I</i> , <i>Minna no Nihongo Beginner II</i> <i>Basic Kanji Book – Kihon Kanji 500 – Vol. 1, Vol. 2</i> , Bonjinsha, Tōkyō
3	Utrwalanie struktur gramatycznych z drugiego roku oraz uzyskanie umiejętności językowych niezbędnych na poziomie początkującym (rozumienie tekstu pisanego, rozumienie tekstu słuchanego, konwersacja, kompozycja) obejmujących gramatykę, wymowę, słownictwo i wiedzę na temat japońskich systemów pisma. Opanowanie kolejnych 200 znaków <i>kanji</i> , obejmujących czytanie <i>on'yomi</i> , <i>kun'yomi</i> oraz najważniejsze złożenia. Umiejętność przygotowywania prac pisemnych o długości do 400 znaków oraz rozwijanie umiejętności konwersacji.	Język japoński: poziom początkujący do średniozaawansowanego niższego CEFR: A2/B1 JLPT: N4–N3	<i>Minna no Nihongo Beginner II</i> <i>Basic Kanji Book – Kihon Kanji 500 – Vol. 2</i> , Bonjinsha, Tōkyō

Jak wspomnieliśmy, w odróżnieniu od japonistyki, na studiach wschodnich prowadzone jest nauczanie jednocześnie języka rosyjskiego i japońskiego. Słuchacze kierunku uzyskują kompetencje językowe w zakresie znajomości języka rosyjskiego na poziomie B2 (CEFR), uczestnicząc w kursie trwającym 780 godzin zajęciowych. Kurs języka orientalnego (japońskiego lub chińskiego) trwa 420 godzin zajęciowych. Studia mają charakter kulturowo-biznesowy. To właśnie z punktu widzenia specjalizacji biznesowej oraz w celu nabycia jak największych kompetencji w praktycznej znajomości języka japońskiego, w ramach ograniczonej liczby godzin przeznaczonych na lektorat języka orientalnego podstawowym podręcznikiem jest *Minna no Nihongo* (poziom *shokyū*, podstawowy, t. 1 i 2). Umożliwia on naukę języka japońskiego w kontekście biznesowym, a jego główną zaletą jest zakładany czas realizacji każdej jednostki lekcyjnej wynoszący około czterech i pół godziny zegarowej, co sprawia, że idealnie wpasowuje się w liczbę zajęć z praktycznej nauki języka japońskiego, która wynosi sześć godzin zajęciowych (4,5 godziny) w tygodniu. Dzięki temu możliwa jest realizacja jednej jednostki z podręcznika tygodniowo, zaś w perspektywie toku studiów ukończenie całego poziomu *shokyū* (poziom A2/B1 CEFR lub JLPT N4/N3), czyli 50 jednostek lekcyjnych zawartych w obu tomach. Uzupełnieniem procesu nauki są zajęcia poświęcone pisemu japońskiemu (realizowane w wymiarze 30 godzin zajęciowych na pierwszym roku studiów oraz w ramach kursu języka japońskiego na kolejnych latach) prowadzone przy użyciu podręczników *Basic Kanji Book – Kibon Kanji 500 – Vol. 1, 2*. Umożliwia to opanowanie 500–600 znaków podstawowych i osiągnięcie zakładanych poziomów znajomości języka japońskiego, czyli JLPT N5 (CEFR A1) w trakcie drugiego semestru studiów, JLPT N 4 (CEFR A2) po trzecim lub w trakcie czwartego semestru studiów oraz JLPT N3 (CEFR B1) po ukończeniu studiów i/lub uczestnictwie w programie wymiany międzyuczelnianej w Japonii¹². Zajęcia z praktycznej nauki języka japońskiego podzielone są na dwie części. Pierwsza, prowadzona przez polskiego lektora, obejmuje zagadnienia gramatyczne i leksykalne, zaś druga, z native speakerem, poświęcona jest rozwojowi czynnych umiejętności (w mowie i piśmie) w języku japońskim.

Natomiast na kierunku japonistyka utworzony kurs języka japońskiego jest zbieżny z tym realizowanym na pozostałych czterech japonistykach w Polsce (na Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza i Uniwersytecie Mikołaja Kopernika). Wykorzystywane są te same podstawowe podręczniki, tj. *Shokyū Nihongo* na pierwszym roku (CEFR A2/B1, JLPT N4/N3), *New approach Intermediate Japanese* na drugim (CEFR B1/B2, JLPT N2) i *New Approach Pre-advanced Japanese* na roku trzecim (CEFR B2/C1, JLPT N2+), umożliwiające opanowanie słownictwa i gramatyki odpowiednio do

¹² Minimalny zakładany poziom znajomości języka japońskiego to JLPT N4+ (CEFR A2+).

roku i poziomu studiów¹³. W przypadku nauczania pisma japońskiego na japonistyce podjęto decyzję o stosowaniu jednego z dwóch systemów nauczania znaków japońskich, tj. *Pismo japońskie* (t. 1 i 2) lub *Basic Kanji Book* (Vol. 1, 2) i *Intermediate Kanji Book – 1000* (Vol. 1, 2). Umożliwia to opanowanie w trakcie studiów minimum 1200–1300 znaków wchodzących w wymagany zakres podstawowy (*jōyō kanji*) wynoszący obecnie 2136 znaków.

W przeciwieństwie do studiów wschodnich, japonistyka poza praktyczną nauką języka japońskiego i znakami japońskimi zawiera szereg przedmiotów odpowiadających za czynną znajomość i biegłość w posługiwaniu się językiem japońskim. Należą do nich zajęcia poświęcone tłumaczeniu pisemnemu i ustnemu, rozwojowi kompetencji w zrozumieniu tekstu pisemnego (zarówno prozatorskiego, jak i specjalistycznego) czy też językowi biznesowemu oraz etykietce biznesowej. Umożliwia to kompleksowe wykorzystanie nabytych na kursach podstawowych umiejętności. Poza tym, w odniesieniu do materiałów uzupełniających służących doskonaleniu umiejętności rozumienia ze słuchu i konwersacji, wykorzystywane są materiały udostępniane przez Fundację Japońską (The Japan Foundation) lub przygotowane przez poszczególnych prowadzących. Efektywność wykorzystywanych materiałów jest sprawdzana i dostosowywana na bieżąco wraz z jednoczesnym monitorowaniem postępów poczynianych przez studentów w toku studiów. Celem zajęć jest przygotowanie uczestników do partycypacji w programach wymiany międzyuczelnianej oraz starania się o stypendium rządu japońskiego (*Nikkensei*)¹⁴.

5. Program wymiany studentów Uniwersytetu Tokiwa

Na początek dokonamy analizy przedmiotów oferowanych w ramach programu wymiany międzyuczelnianej na Uniwersytecie Tokiwa, jako instytucji przyjmującej, począwszy od roku akademickiego 2015. W latach 2015–2017 studenci z wymiany byli przyjmowani co roku w semestrze jesiennym: łącznie około dziesięciu studentów ze Stanów Zjednoczonych i Kanady oraz trzech studentów z Tajlandii. Studenci ze Stanów Zjednoczonych i Kanady w większości posługiwali się językiem na poziomie JLPT N5 (A1 CEFR), natomiast studenci z Tajlandii, którzy uczyli się języka japońskiego w liceum i studiowali japonistykę na uniwersytecie, na poziomie JLPT N4 (CEFR A2). Przedmioty oferowane przez uniwersytet obejmowały

¹³ Minimalny zakładany poziom znajomości języka japońskiego to JLPT N2 (CEFR B1/B2).

¹⁴ Minimalny zakładany poziom znajomości języka japońskiego uprawniający do uczestnictwa w programach wymiany międzyuczelnianej dla studentów japonistyki to JLPT N3 dla osób będących na drugim roku studiów (semestr trzeci) i JLPT N2 dla pozostałych osób (semestry 4–6). Dla studentów studiów wschodnich minimalny poziom znajomości języka japońskiego uprawniający do uczestnictwa w programach wymiany międzyuczelnianej to JLPT N5.

kursy językowe Japanese I–VIII (zwane dalej przedmiotami z języka japońskiego), Japanese Society I–III obejmujące społeczeństwo i kulturę Japonii oraz Japanese Studies I–V (zwane dalej przedmiotami dla studentów zagranicznych). Kursy języka japońskiego zostały podzielone na poziom początkujący (język japoński I–IV) i średniozaawansowany (język japoński V–VIII). Przed rozpoczęciem zajęć przeprowadzano testy kwalifikacyjne w celu ustalenia poziomu zaawansowania studentów. Oba poziomy były nauczane w ramach czterech podkategorii: „Gramatyka”, „Rozumienie tekstu pisanego i kompozycja”, „Rozumienie tekstu słuchanego i konwersacja” oraz „*Kanji* i słownictwo”. Z wyjątkiem studiów japonistycznych III, które były prowadzone przez lektora języka japońskiego, wszystkie pozostałe kursy dla studentów zagranicznych były prowadzone głównie w języku angielskim przez wykładowców biegle posługujących się tym językiem. Realizowali oni zajęcia na temat społeczeństwa, historii i kultury Japonii, opierając się na swoich specjalizacjach. Przyjęto zasadę prowadzenia zajęć w języku angielskim, ponieważ wielu studentów z wymiany miało trudności ze zrozumieniem wykładów w języku japońskim. Jednak dla niektórych studentów z Tajlandii problem stanowił język angielski, co wymagało od wykładowców prowadzenia wykładów zarówno w języku japońskim, jak i angielskim.

Studenci z wymiany byli zobowiązani do zaliczenia pięciu przedmiotów obowiązkowych: czterech kursów języka japońskiego (na poziomie początkującym lub średniozaawansowanym) oraz Japanese Studies I. Dodatkowo musieli wybrać cztery przedmioty fakultatywne spośród tych oferowanych studentom zagranicznym, zgodnie z ich indywidualnymi zainteresowaniami, co dawało łącznie dziewięć przedmiotów. Do roku akademickiego 2015 wszystkie te przedmioty były oferowane wyłącznie studentom z wymiany zagranicznej. Aby otworzyć to zamknięte środowisko, w roku akademickim 2016 uczelnia wyraziła zgodę na umożliwienie studentom japońskim wybierania przedmiotów przeznaczonych dla studentów zagranicznych.

Tradycyjnie studenci z wymiany przyjeżdżali na Uniwersytet Tokiwa tylko w semestrze jesiennym, a kursy dla studentów z wymiany były oferowane również wyłącznie w semestrze jesiennym. W związku z tym studenci z wymiany, którzy chcieli studiować w semestrze wiosennym, musieli opanować znajomość języka japońskiego na poziomie JLPT N2 (B1/B2 CEFR) lub wyższym, podobnie jak zwykli studenci zagraniczni, i uczęszczać na te same kursy co studenci japońscy. Od roku akademickiego 2018, gdy zaczęli przybywać studenci z takich krajów, jak Chiny, Korea Południowa i Tajwan, studenci, którzy osiągnęli poziom N2 przed przyjazdem do Japonii lub osiągnęli poziom N2 podczas semestru jesienno, kontynuowali naukę w semestrze wiosennym i uczęszczali na te same zajęcia co studenci japońscy.

Przedłużenie uczestnictwa studentów z wymiany na semestr wiosenny doprowadziło do zmiany programu studiów w ramach wymiany. W semestrze wiosennym

2024 r. oferowano kursy języka japońskiego I–III (wszystkie obejmujące treści na poziomie N2+) oraz studia japońskie II (projekt realizowany wspólnie ze studentami japońskimi). Studenci mogą wybrać łącznie do czterech przedmiotów, w tym kursy języka japońskiego i kursy przeznaczone dla studentów zagranicznych. Jednak oprócz tego zobligowani są do wyboru co najmniej trzech dodatkowych przedmiotów realizowanych wraz ze studentami japońskimi¹⁵. Studenci z wymiany często wybierają przedmioty humanistyczne z programu studiów licencjackich, ale niektórzy zapisują się również na przedmioty specjalistyczne związane z kierunkiem studiów na swojej macierzystej uczelni, takie jak pedagogika lub wiktymologia.

W semestrze jesiennym 2024 r. przyjęto studentów z poziomem znajomości języka japońskiego od N5 do N1. Spośród kursów języka japońskiego IV–VIII, kursy IV, V i VII zostały przeznaczone dla początkujących. Kurs języka japońskiego VI (mowa i prezentacja) oraz kurs języka japońskiego VIII (konwersacja) były oferowane wszystkim studentom z wymiany, niezależnie od poziomu zaawansowania. Kursy dla studentów zagranicznych były prowadzone przez wykładowców w sposób elastyczny, w języku japońskim, angielskim lub dwujęzycznym japońsko-angielskim, w zależności od poziomu znajomości języka zapisanych studentów (tabela 7). Ponadto studenci o wysokim poziomie znajomości języka japońskiego mogli zapisać się na te same kursy co studenci japońscy, pomijając kursy języka japońskiego i kursy przeznaczone specjalnie dla studentów z wymiany międzyuczelnianej.

6. Doświadczenia edukacyjne studentów z wymiany zagranicznej na Uniwersytecie Tokiwa

W 2015 r. studenci z wymiany zapisywali się wyłącznie na kursy języka japońskiego i kursy przeznaczone specjalnie dla studentów zagranicznych. Wszystkie zajęcia odbywały się w Centrum Międzynarodowym, co oznaczało, że studenci z wymiany mieli znikomy kontakt z studentami japońskimi. Jedynymi studentami japońskimi, z którymi mieli styczność, byli ich współlokatorzy w Międzynarodowym Centrum Wymiany oraz osoby przydzielone do tej samej grupy w ramach English Connections (EC) – zajęć z konwersacji w języku angielskim organizowanych w celu poprawy umiejętności językowych studentów japońskich. Nawet po zakończeniu zajęć, gdy studenci z wymiany przebywali w otwartej przestrzeni Centrum

¹⁵ Studenci zagraniczni są zobowiązani do uczestniczenia w co najmniej 10 godzinach zajęć tygodniowo: Gaikokujin ryūgakusei no tekisetsu na ukeire oyobi zaiseki kanri no tettei tō nitsuite (tsūchi), https://www.mext.go.jp/a_menu/koutou/ryugaku/1325305.htm (dostęp: 13.06.2025). Zakładając standardowy 90-minutowy czas zajęć na uniwersytecie, oznacza to wymóg uczestnictwa w siedmiu okresach zajęć tygodniowo.

Tabela 7. Przedmioty związane z nauczaniem języka japońskiego oraz przedmioty przeznaczone dla studentów z wymiany zagranicznej w roku akademickim 2024, Uniwersytet Tokiwa

Semestr	Grupa przedmiotów	Nazwa kursu	Podtytuł	Poziom języka japońskiego/język wykładowy
Letni	Kurs języka japońskiego	Język japoński I	Wyrażenia grzecznościowe	N2–N1
		Język japoński II	Rozumienie tekstu pisanego i pisanie	N2–N1
		Język japoński III	Rozumienie ze słuchu i konwersacje	N2–N1
	Przedmioty dla studentów zagranicznych	Spółeczeństwo japońskie II	Zrozumienie Japończyków, kultury i społeczeństwa	Japoński
Zimowy	Kursy języka japońskiego	Język japoński IV	Powtórka i zastosowanie podstaw gramatyki	N4–N3
		Język japoński V	Rozumienie tekstu pisanego i kompozycja	N4–N3
		Język japoński VI	Wystąpienia publiczne i prezentacje	N4–N1
		Język japoński VII	<i>Kanji</i> i słownictwo	N4–N3
		Język japoński VIII	Konwersacje	N4–N1
	Przedmioty przeznaczone dla studentów zagranicznych	Spółeczeństwo japońskie I	Poznawanie Japonii	Język angielski i japoński
		Spółeczeństwo japońskie III	Zrozumienie kultury japońskiej	Język angielski • Język japoński
		Studia japońskie I	Regiony i gałęzie przemysłu Japonii	Japoński
		Studia japońskie II	Wschodnia myśl i religia	Japoński
		Studia japońskie III	Polityka, administracja i społeczeństwo Japonii	Język angielski i japoński
		Studia japońskie IV	Literatura japońska	Język japoński
		Studia japońskie V	Spółeczeństwo japońskie i informacje	Język angielski i japoński

Międzynarodowego, rzadko zamieniali słowo z obecnymi tam studentami japońskimi. Obserwując tę sytuację, prof. dr Iino Reiko uznała, że nauka języka japońskiego w salach przeznaczonych wyłącznie dla studentów zagranicznych oraz wykłady na temat japońskiego społeczeństwa i kultury prowadzone w języku angielskim nie różniły się niczym od nauki w kraju. Stanowiło to poważny problem dotyczący

samego celu studiowania za granicą. Można wobec tego wysnuć wniosek, że była to stracona szansa dla studentów japońskich z Uniwersytetu Tokiwa na nawiązanie kontaktów ze studentami zagranicznymi i poszerzenie horyzontów.

7. Nauka studentów z wymiany zagranicznej na kursach języka japońskiego

W roku akademickim 2015 kursy języka japońskiego odbywały się zgodnie z następującymi założeniami: wykładowca A prowadził zajęcia z gramatyki dla początkujących, gramatyki dla średnio zaawansowanych oraz czytania i pisanie dla średnio zaawansowanych, zaś wykładowca B prowadził zajęcia z czytania i pisanie dla początkujących, słuchania i konwersacji dla początkujących oraz słuchania i konwersacji dla średnio zaawansowanych. Podstawowym podręcznikiem używanym na wszystkich kursach była seria *Dekiru Nihongo* (Bonjinsha). W tym samym roku akademickim prof. dr Ino Reiko rozpoczęła prowadzenie dwóch kursów: *Kanji* i słownictwo oraz Wystąpienia publiczne i prezentacje, które wszyscy studenci programu wymiany, niezależnie od poziomu zaawansowania, odbywali razem w jednej grupie. W ramach kursu *Kanji* i słownictwo uczestnicy programu wymiany uczyli się zróżnicowanych treści, korzystając z podręczników dostępnych w swoich krajach ojczystych. Istniała różnica w zakresie wiedzy zarówno między poziomem początkującym a średnio zaawansowanym, jak i stosowanych na uczelniach macierzystych podręcznikach używanych do nauczania pisma japońskiego, co oznaczało, że słownictwo, które znali i które utrwaliło się w ich pamięci, różniło się w zależności od osoby i kraju pochodzenia.

Ponadto było oczywiste, że dla większości studentów z wymiany był to pierwszy pobyt w Japonii. *Kanji* i słownictwo niezbędne w codziennym życiu w Japonii często znacznie odbiegały od tych zawartych w standardowych podręcznikach do nauki języka japońskiego, co sprawiało, że było to nowe doświadczenie edukacyjne dla wszystkich studentów. Dlatego też lekcje obejmowały *kanji* i słownictwo spotykane w codziennym życiu w Japonii, by umożliwić studentom praktyczną naukę języka codziennego. Zajęcia obejmowały również zbieranie przez studentów *kanji* i słów, które im się podobały lub które spotykali w codziennym życiu, a następnie przedstawianie ich znaczenia i użycia całej grupie.

W ramach zajęć Wystąpienia publiczne i prezentacje należy zauważyć, że studenci uczęszczający na kurs w ramach wymiany międzyuczelnianej zobowiązani są do przygotowania i wygłoszenia prezentacji w języku japońskim, dlatego też zajęcia te poświęcone są pracy nad wystąpieniem. Ponadto istnieje możliwość odwiedzenia pobliskiej szkoły podstawowej i zaprezentowania osobistych doświadczeń związanych z nauką w szkole podstawowej w kraju pochodzenia. Również w trakcie juwenaliów odbywających się na Uniwersytecie Tokiwa uczestnicy programu wymiany

międzyuczelnianej przedstawiają swoją macierzystą uczelnię i miasto, w którym się ona znajduje. Na koniec pobytu w Japonii w ramach zaliczenia przedmiotu uczestnicy przedstawiają prezentację podsumowującą wymianę odpowiednim wykładowcom i studentom Uniwersytetu Tokiwa. Wszystkie prezentacje są przygotowane przez studentów w grupach złożonych z osób pochodzących z tego samego kraju lub indywidualnie (w przypadku, gdy nie ma innych studentów o tym samym pochodzeniu narodowym). Projekt przygotowywany jest na podstawie zajęć i doświadczenia zdobytego w trakcie realizacji programu i dostosowany do umiejętności językowych poszczególnych uczestników (zarówno pod względem leksykalnym, jak i gramatycznym). W związku z tym pierwotnie zajęcia były prowadzone wspólnie dla całej grupy, niezależnie od indywidualnego poziomu znajomości języka japońskiego.

W celu podniesienia efektywności procesu nauczania języka japońskiego od roku akademickiego 2021 na Uniwersytecie Tokiwa uruchomiono program szkolenia nauczycieli języka japońskiego jako obcego. W ramach kursu prof. dr Iino Reiko prowadzi blok poświęcony „łatwemu japońskiemu” (ang. *Easy Japanese*) przeznaczonemu do szybkiego opanowania podstaw przez obcokrajowców. Studenci japońscy uczestniczą w tych zajęciach w formie asystentów przedmiotów związanych z językiem japońskim. Takie rozwiązanie nie tylko wspiera opanowanie języka japońskiego wśród studentów zagranicznych, ale również stanowi praktyczną okazję dla studentów japońskich do zdobycia wiedzy, w jaki sposób wykorzystując „prosty japoński”, rozwinąć kompetencje językowe wśród zagranicznych uczniów. Przykładowo w ramach kursu Japanese VIII (Conversation) studenci zagraniczni i japońscy asystenci tworzą małe grupy podczas każdej sesji i korzystając z materiałów do ćwiczeń dialogowych, praktykują konwersacje w języku japońskim. Dzięki temu wielu obcokrajowców pogłębia wzajemne zrozumienie i buduje pozytywne relacje z japońskimi rówieśnikami. Ponadto w ramach wspomnianego kursu Wystąpienia publiczne i prezentacje studenci japońscy uczestniczą w procesie przygotowań, pomagając w tworzeniu slajdów i scenariuszy prezentacji. Wymiana językowa w trakcie tworzenia prezentacji stanowi okazję do nauki i wykorzystania języka japońskiego w praktyce oraz przyczynia się do budowania relacji z japońskimi studentami.

Kursy języka japońskiego w Tokiwa są zaprojektowane w taki sposób, aby korzystając z wiedzy zdobytej przez studentów zagranicznych w ich krajach ojczystych, kontynuować nauczanie praktycznego języka japońskiego niezbędnego do życia w Japonii, przy jednoczesnym budowaniu relacji poprzez interakcję z japońskimi studentami.

8. Doświadczenia edukacyjne studentów z wymiany zagranicznej na kursach dla studentów zagranicznych

Wspomniana powyżej zmiana z roku akademickiego 2016 umożliwiła studentom japońskim udział w kursach pierwotnie przeznaczonych dla osób z zagranicy. Dzięki temu obie grupy mogą wspólnie uczyć się na temat japońskiego społeczeństwa i kultury w ramach tych samych zajęć. Kursy takie nie ograniczają się jedynie do przekazywania suchej wiedzy, studenci przebywający w Japonii na wymianie poznają japońską kulturę i sposób myślenia bezpośrednio od swoich japońskich rówieśników, a studenci japońscy zyskują inne spojrzenie na własne społeczeństwo i kulturę dzięki pryzmatowi swoich zagranicznych kolegów. Zasadniczym celem programu jest poznanie i doświadczenie japońskiego społeczeństwa i kultury z pominięciem ograniczeń wynikających z dotychczasowej wiedzy lub stereotypów. W rezultacie wielu uczestników tego typu kursów dokonało nowych odkryć dotyczących zarówno Japonii, jak i swoich własnych krajów, pogłębiło wzajemne zrozumienie i nawiązało przyjaźnie. W roku akademickim 2024 łącznie 16 studentów japońskich zapisało się na osiem kursów przeznaczonych dla studentów z wymiany. Zarówno studenci zagraniczni, jak i japońscy wspólnie zdobywali punkty. Na przykład w ramach kursu Społeczeństwo japońskie II studenci zagraniczni i japońscy współpracowali przy opracowaniu i pomyślnym wdrożeniu inicjatywy akademickiej: wprowadzeniu do menu stołówki uniwersyteckiej potraw z krajów pochodzenia studentów uczestniczących w programach wymiany, w celu promowania wielokulturowego współistnienia na uczelni. Ponadto dla uczestników kursu zorganizowano letni festiwal w ramach zajęć z języka japońskiego. Zarówno studenci z wymiany, jak i Japończycy współpracowali przy przygotowaniu występów, w tym piosenek, tańców i quizów, a także zapewnili catering. Wspólna praca umożliwiła wzajemne poznanie kultur i sposobów myślenia. Dzięki tym działaniom studenci zagraniczni mieli dodatkową okazję do nauki języka japońskiego, zaś Japończycy starali się używać języka japońskiego w sposób zrozumiały dla studentów z zagranicy, co sprzyjało budowaniu pozytywnych relacji.

9. Nauka poprzez zajęcia pozalekcyjne

W 2015 r. tylko studenci z krajów anglojęzycznych mogli uczestniczyć w zajęciach przeznaczonych do rozwoju kompetencji w zakresie konwersacji w języku angielskim (EC). Profesor dr Iino Reiko zwróciła się do Centrum Międzynarodowego z prośbą o stworzenie możliwości prowadzenia rozmów w języku ojczystym również dla studentów z krajów nieanglojęzycznych. Utworzony program zwany „czasem na rozmowę” (Talk Time) obejmował zajęcia, podczas których studenci używali języka

japońskiego w celu nauczania innych prostych zwrotów w swoim języku ojczystym lub przedstawienia własnej kultury. Wprowadzenie takich sesji dialogowych pozwoliło japońskim studentom na interakcję ze studentami z krajów nieanglojęzycznych, eksponując ich na różne języki i kultury. Dla tych przebywających na wymianie mówienie o swoim języku i kulturze w języku japońskim stanowiło cenną praktykę i dawało szansę nawiązania nowych kontaktów. Dodatkową korzyścią programu jest możliwość dzielenia się przez jego uczestników wiedzą (w języku japońskim) z japońskimi koleżankami i kolegami, co sprzyja budowaniu równorzędnych relacji z obu stron.

Udział studentów z krajów nieanglojęzycznych w programie Talk Time rozpoczął się w roku akademickim 2016/2017. Do tej pory odbywają się sesje w językach: tajskim, chińskim, koreańskim, wietnamskim, ukraińskim, polskim i hiszpańskim (meksykańsko-amerykańskim). W rezultacie wszyscy studenci uczestniczący w programach wymiany międzyuczelnianej otrzymują stypendia równoważne stypendiom przyznawanym studentom anglojęzycznym realizującym program EC. Zakłada się, że Talk Time zachęca studentów przyjeżdżających na wymianę do zgłębiania wiedzy o swoich krajach tak, aby mogli o nich rozmawiać z japońskimi studentami, a jednocześnie pogłębiać własne zrozumienie ojczyzny. Ponadto cotygodniowy wymóg mówienia wyłącznie po japońsku przez godzinę podczas Talk Time z japońskimi studentami stanowi wyzwanie dla zagranicznych uczestników. Umożliwia to znaczną poprawę umiejętności prezentacji i konwersacji w języku japońskim.

Dodatkowo powołano do życia studencki klub o nazwie International Centre Supporters. Od roku akademickiego 2016/2017 stopniowo wzrasta liczba wydarzeń planowanych głównie przez studentów. Obecnie przy wsparciu stowarzyszenia absolwentów uniwersytetu przykładowo imprezy powitalne i pożegnalne dla studentów z wymiany, imprezy halloweenowe i bożonarodzeniowe oraz wycieczki autobusowe stały się już stałym elementem życia studenckiego. Stanowią one doskonałą okazję do pogłębienia przyjaźni między studentami zagranicznymi i japońskimi, przy jednoczesnym praktykowaniu języka japońskiego.

Ponadto Centrum Międzynarodowe ustanowiło system partnerski dla studentów z zagranicy, wyznaczając dwóch studentów japońskich (wolontariuszy) jako partnerów dla każdego studenta zagranicznego. U podstaw programu leżą cotygodniowe spotkania całej trójki na lunchu. Wielu opiekunów nawiązało bliskie przyjaźnie wykraczające poza wspólne posiłki – obejmujące wspólne spędzanie wolnego czasu. Ponadto niektórzy studenci zagraniczni indywidualnie dołączają do klubów lub stowarzyszeń uniwersyteckich, uczestnicząc w regularnych zajęciach. Inni, uczęszczając na zajęcia wraz ze studentami z Japonii, nawiązują nowe przyjaźnie poza Centrum Międzynarodowym lub społecznością uczestników programów wymiany międzyuczelnianej. Widok studentów zagranicznych i japońskich mieszających się, rozmawiających i wymieniających żarty w otwartej przestrzeni Centrum Międzynarodowego, wypełnionej nieustannym śmiechem, byłby nie do pomyślenia

dziesięć lat temu, kiedy startowały pilotażowe programy. Obecny stan jest wynikiem wieloletnich wysiłków osób zaangażowanych w rozwój programu wymiany, w tym wykładowców i pracowników Centrum Międzynarodowego, którzy współpracowali przy tworzeniu różnych inicjatyw opisanych powyżej.

10. Charakterystyka studentów Uniwersytetu Gdańskiego biorących udział w programach wymiany międzyuczelnianej

Studenci z UG byli pierwszymi europejskimi studentami, którzy w ramach uczelnianej wymiany międzynarodowej odbyli semestralne studia w Tokiwa. Zarówno w roku akademickim 2023/2024, jak i 2024/2025 studenci przybywający do Japonii w semestrze zimowym byli na trzecim roku studiów wschodnich i opanowali znajomość języka japońskiego na poziomie JLPT N4 (A2). Z punktu widzenia prowadzących zajęcia z języka japońskiego studenci z UG posiadali całą wiedzę wymaganą na poziomie N4 i potrafili ją poprawnie stosować. Ponadto studentka pierwszego roku japonistyki (oraz absolwentka studiów wschodnich) przebywająca w semestrze letnim roku akademickiego 2023/2024 wykazała się jeszcze wyższym poziomem znajomości języka japońskiego (JLPT N3+) niż studenci, którzy studiowali jesienią 2023 roku. Podczas gdy wielu uczących się języka japońskiego ma trudności z prawidłowym stosowaniem swojej wiedzy, studenci UG charakteryzują się umiejętnością poprawnego pisania przy wystarczającym wykorzystaniu znaków japońskich (*kanji*). Niektórzy z nich nie byli jednak przyzwyczajeni do mówienia i niechętnie zabierali głos. Mimo tego po nieco ponad czterech miesiącach pobytu w Japonii wszyscy studenci przywykli do słuchania i mówienia, pozbyli się oporów przed rozmawianiem po japońsku, a nawet opanowali młodzieżowy slang powszechnie używany przez japońskich rówieśników. Niektórzy studenci nie porzucali na słuchaniu i mówieniu, ale pilnie zapisywali nieznane terminy spotykane na zajęciach, chętnie ucząc się i zapamiętując nowe znaki *kanji*. Inni z entuzjazmem podjęli się pamięciowego opanowania pierwszych wersji *Opowieści o Heike*, omawianej na zajęciach w ramach kursu przeznaczonego dla studentów z wymiany. Jeden ze studentów uznał filozofię Wschodu za najbardziej interesujący przedmiot. Wszyscy wykazali się wysokim poziomem ciekawości intelektualnej i dużym zaangażowaniem w naukę.

Co istotne, każdy z uczestników programu wymiany z UG sprawiał wrażenie otwartego, wesołego i przystępnego. Podczas pobytu w Japonii brali udział w licznych zajęciach, nawiązując znajomości – nie tylko z innymi studentami z programu wymiany, ale także ze współlokatorami, osobami wspierającymi Centrum Międzynarodowe oraz innymi poznanymi w ramach wielu różnorodnych działań. Jeden ze studentów programu wymiany 2024 stwierdził stanowczo w swojej końcowej prezentacji: „Každy dzień był wyjątkowy i naprawdę przyjemny. Studia za granicą są warte zachodu. Každy powinien je odbyć”. Można uznać, że ta konstatacja

celnie podsumowuje satysfakcję, jaką studenci UG niezmiennie wyrażają z powodu udziału w programie realizowanym przez Uniwersytet Tokiwa.

11. Działania studentów Uniwersytetu Gdańskiego po powrocie do kraju

Uczestnictwo studentów z UG w programie wymiany międzyuczelnianej na Uniwersytecie Tokiwa rozpoczęło się w październiku 2023 r. Pierwsza grupa składała się z trzech osób (dwóch mężczyzn i jednej kobiety) będących w momencie wyjazdu na trzecim roku studiów wschodnich. Grupa przybyła do Japonii pod koniec września, czyli w momencie, w którym w Polsce rozpoczęliby trzeci rok nauki.

W Polsce, w tym na UG, z początkiem marca 2020 r. wszystkie zajęcia zostały przeniesione do Internetu (na platformę MS Teams) z powodu lockdownu wprowadzonego w związku z pandemią COVID-19. Zajęcia stacjonarne (lektoraty języków kierunkowych) wznowiono półtora roku później, w październiku 2021 r. Tak więc pierwszymi studentami wysłanymi na wymianę międzynarodową do Japonii, na Uniwersytet Tokiwa byli właśnie ci, którzy rozpoczęli naukę w 2021 r. i byli pierwszymi osobami przyjętymi na studia po zakończeniu lockdownu. Ze względu na specyficzne warunki wynikające z sytuacji pandemicznej i postpandemicznej doświadczenie związane z nauką za granicą było szczególnie znaczące.

Studenci wysłani jako pierwsza grupa stanowili najlepszą trójkę pod względem wyników w nauce spośród dziesięciu osób z ich rocznika. W drugiej turze (wiosna 2024) do Tokiwy udała się absolwentka studiów wschodnich, która w momencie wyjazdu była słuchaczką pierwszego roku japonistyki. Poziom znajomości języka japońskiego po ukończeniu studiów wschodnich oscylował w granicach JLPN N3, w związku z czym lektorzy języka japońskiego zapewnili jej dodatkowe zajęcia do momentu wyjazdu, aby podnieść znajomość języka do wymaganego od uczestników letniej tury poziomu JLPT N2¹⁶. W trzeciej wysłanej grupie znajdowało się dwóch studentów studiów wschodnich, którzy udali się do Japonii jesienią 2024 r. Podobnie jak rok wcześniej, do programu przystąpiło dwóch najlepszych studentów pod względem wyników w nauce spośród dziesięciu osób w swojej grupie rocznikowej, co pozwoliło przewidywać, że mają oni duże szanse na uzyskanie maksymalnych efektów. W momencie przygotowywania niniejszego tekstu (wrzesień 2025 r.) na Uniwersytecie Tokiwa przebywają dwie studentki z czwartej grupy, jedna z japonistyki i jedna ze studiów wschodnich.

¹⁶ Przed wyjazdem szacowany poziom znajomości języka japońskiego lokował się pomiędzy N3 a N2 i umożliwiał uczestnictwo w zajęciach prowadzonych w języku japońskim dla regularnych studentów Uniwersytetu Tokiwa.

Analizując dotychczasowe doświadczenia oraz efekty wynikające z uczestnictwa poszczególnych grup w programie wymiany międzyuczelnianej realizowanym na Uniwersytecie Tokiwa, należy wskazać na kilka kwestii.

Głównym celem uczestnictwa w programie było podniesienie poziomu znajomości języka japońskiego, czego efekty okazały się wielce zadawalające. Każdy uczestnik wrócił z minimum o jeden poziom wyższą znajomością języka japońskiego. Jeden ze studentów kursu w Tokiwa zdał egzamin JLPT na poziomie N2 (B1/B2) w grudniu 2024 r., czyli niespełna rok po powrocie z programu wymiany międzyuczelnianej. Wszyscy pozostali uczestnicy uzyskali poziom JLPT N3 (podczas lipcowych egzaminów, tj. w ciągu 5 miesięcy od powrotu z Japonii). Ponadto dwoje spośród stypendystów Tokiwy zostało przyjętych do ministerialnego programu Międzynarodowych Praktyk Studenckich realizowanych podczas Światowej Wystawy EXPO 2025, Osaka, Kansai, w ramach których pracowali w Polskim Pawilonie na terenie EXPO. Staż w ramach współpracy z Polską Agencją Inwestycji i Handlu odbywał się od kwietnia do października 2025 r., a uczestnictwo w programie studentów studiów wschodnich możliwe było dzięki umiejętnościom komunikacyjnym zdobytym podczas realizowanych na trzecim roku studiów za granicą.

Po powrocie z wymiany międzyuczelnianej uczestnicy programu w sposób naturalny posługiwali się językiem japońskim. Jeden z nich, po zdaniu egzaminu N2, sprawiał wrażenie, jakby język japoński stał się jego drugim językiem ojczystym. Co więcej, opowiadając o Japonii, potrafił przekazywać swoje myśli nie tylko z polskiej perspektywy, ale także z uwzględnieniem japońskiego punktu widzenia. Dokonane postępy były również widoczne w aktywnym uczestnictwie w zajęciach. Prowadzący lektorat języka japońskiego dostrzegli znaczną poprawę umiejętności związanych z komunikatywnością w porównaniu do tych sprzed wyjazdu, kiedy to występowały trudności z wyrażaniem własnych opinii podczas rozmowy. Wzrosła więc pewność siebie i zakres wykorzystywanego słownictwa, co przekładało się na aktywne uczestnictwo w dyskusjach organizowanych podczas zajęć. Podczas lekcji używał języka japońskiego w sposób naturalny i bez wysiłku, szczególnie wyróżniając się w rozmowach i dyskusjach. Co ciekawe, podczas pobytu w Japonii nie odczuwał tęsknoty za domem, ale po powrocie do kraju zaczął tęsknić za Japonią, do tego stopnia, że przestał oglądać polską telewizję i obecnie wybiera japońskie programy online. Fakt, że przed wyjazdem nie był w stanie określić jasnego celu na przyszłość, a dzięki temu doświadczeniu go znalazł, świadczy o „efekcie wymiany”. Wśród osób powracających z wymiany międzyuczelnianej zaobserwowano również zmianę sposobu gestykulacji na japoński.

Przeprowadzone po powrocie (w lutym i we wrześniu) egzaminy ustne wykazały znaczną poprawę w aspekcie komunikacji ustnej u wszystkich uczestników wymiany¹⁷. Zanikowi uległy spotykane dotychczas braki w rozumieniu pytań, które

¹⁷ Egzaminy ustne prowadzone były na poziomie JLPT N3 – dla osób ze studiów wschodnich i JLPT N2 – dla przedstawicielki japonistyki.

po powrocie interpretowane były w sposób poprawny, a udzielane odpowiedzi prawidłowe i złożone. Wynika to z ciągłej interakcji prowadzonej w języku japońskim, zarówno na terenie sal lekcyjnych, jak i poza nimi. Ponadto zaobserwowano znaczny wzrost umiejętności w prezentowaniu przygotowanych wystąpień ustnych, w tym wzrost biegłości w uczestniczeniu w dyskusjach i odpowiadania na zadawane po japońsku pytania. Należy podkreślić, że wszyscy uczestnicy programu znacznie się rozwinęli dzięki wymianie; nie tylko nauczyli się płynnie konwersować, ale także zdobyli umiejętność aktywnego dyskutowania na różne tematy. Dało się zaobserwować częstsze zabieranie głosu podczas zajęć, a wcześniejsza niechęć do mówienia i strach oraz stres związany z byciem słyszany przez innych studentów znacznie się zmniejszyły. Myślą wówczas w języku japońskim, dzięki czemu mają poczucie, iż w pełni wykorzystali program wymiany dla własnego rozwoju. Ponadto zaobserwowano poprawę zdyscyplinowania i umiejętności interpersonalnych, a także bardziej niezależne podejście, które można również przypisać ich studiom za granicą.

Reasumując, wspólną cechą dotychczasowych uczestników wymiany jest znaczna poprawa ich umiejętności konwersacyjnych. Wielu japońskich studentów prawdopodobnie pragnie poprawić swoje umiejętności językowe poprzez rozmowy z tymi studentami wymiany. Podobnie niektórzy studenci zagraniczni mogą uznać, że łatwiej jest im porozumiewać się w języku angielskim niż japońskim. W tym kontekście godne pochwały jest to, że gdańscy uczestnicy programów nie zapomnieli o swoim pierwotnym celu, jakim było „życie z użyciem języka japońskiego”, i dążyli do jego jak najpełniejszej realizacji. Niestety z punktu widzenia kursów, w których uczestniczyli na UG, dostrzeżono, że ich umiejętności w zakresie gramatyki i pisma (znajomości znaków *kanji*) nie uległy poprawie w zadawalającym stopniu, a wręcz w niektórych przypadkach obniżyły się. Po powrocie do kraju, zgodnie z regulaminami wyjazdów stypendialnych i wymian międzyuczelnianych, studenci przystąpili do weryfikacyjnych semestralnych egzaminów (pisemnych) lub rocznych (pisemnych i ustnych), tak jak studenci nieuczestniczący w wymianie. W przypadku gramatyki i *kanji* wszyscy uczestnicy programów wymiany uzyskali gorsze oceny niż przed wyjazdem¹⁸. Można to przypisać różnicom programowym oraz zakładanym efektom końcowym przewidywanym dla uczestników programów wymiany realizowanych przez Uniwersytet Tokiwa a programami studiów japonistycznych i studiów wschodnich na UG lub trudnościom w jednoczesnym studiowaniu na obu uczelniach. Aby po powrocie do kraju uzyskać promocję na następny semestr lub rok studiów, konieczne jest posiadanie wiedzy i kompetencji przewidzianych dla osób studiujących na UG. Sposób, w jaki studenci uczestniczący w programach wymiany rozwiążą powyższe kwestie, stanowi wyzwanie na przyszłość.

¹⁸ Spadek wynosił od 20% do 40% w stosunku do wyników sprzed wyjazdu, co przekłada się na jedną lub dwie pełne oceny niżej.

12. Podsumowanie

Korzystając z programu umiędzynarodowienia na przełomie listopada i grudnia 2024 r. prof. dr Iino Reiko odbyła pobyt studyjny na Uniwersytecie Gdańskim. Podczas swojej wizyty miała okazję obserwować zajęcia z języka japońskiego realizowane na japonistyce i studiach wschodnich. Ponadto przeprowadziła zajęcia na poszczególnych rocznikach i kierunkach studiów. Pozwoliło to zapoznać się z poziomem znajomości języka japońskiego reprezentowanym przez studentów kierunków japonistycznych na UG. Główną różnicą pomiędzy obiema uczelniami jest zakaz korzystania z urządzeń elektronicznych w trakcie nauki języka japońskiego podczas zajęć. Powoduje to, że wszystkie prace pisemne są wykonywane ręcznie. W rezultacie nawet podczas zajęć w odbywających się w Uniwersytecie Tokiwa studenci nie wykazywali niechęci do pisania ręcznego, demonstrowali precyzyjne umiejętności pisania i wysoką motywację do używania znaków *kanji*. Podział zajęć na konwersacyjne, prowadzone w całości w języku japońskim, oraz wykładowe z gramatyki i kompozycji tekstu, w języku polskim, przekłada się na lepsze zrozumienie aspektów związanych z gramatyką języka japońskiego, przy jednoczesnym rozwijaniu biegłości w mówieniu i słuchaniu. Zaangażowanie wykładowców jest widoczne w ich dokładnym przygotowaniu wykładów, szczegółowym ocenianiu quizów i odręcznych prac oraz skrupulatnym prowadzeniu zajęć. Jednak zarówno wykładowcy, jak i sami studenci zdają sobie sprawę z faktu trudności w przełamaniu strachu przed „mówieniem” po japońsku. Uwidacznia się to podczas wyjazdów na wymiany międzyuczelniane, kiedy to zaczyna brakować dostępu do języka polskiego, a cała komunikacja prowadzona jest po japońsku. Jednak z upływem czasu w opisanym powyżej środowisku Uniwersytetu Tokiwa każdy student osiągał niezwykle postępy w tym aspekcie.

Należy podkreślić, że studenci kierunków japonistycznych UG posiadają rozległą wiedzę na temat języka japońskiego, ale ciągle brakuje im możliwości jej wykorzystania. Podczas pobytu prof. dr Iino w Gdańsku zorganizowano pierwsze internetowe spotkanie między studentami japonistyki a studentami Uniwersytetu Tokiwa. Dzięki połączeniu za pośrednictwem Centrum Międzynarodowego Uniwersytetu Tokiwa i systemowi konferencji internetowych studenci drugiego roku japonistyki i studenci Tokiwy utworzyli małe grupy, w których rozmawiali o swoich zainteresowaniach. Szczególnie uderzające były ich zdecydowane wysiłki, aby nie przegapić okazji do rozmowy z japońskimi rówieśnikami. Zapewnienie studentom UG studiującym język japoński możliwości interakcji z japońskimi studentami i używania języka jest jednym ze sposobów, w jaki Uniwersytet Tokiwa, jako instytucja partnerska, może wspierać japonistykę i studia wschodnie na UG. Ponadto jesteśmy przekonani, że studenci przybywający na Uniwersytet Tokiwa w ramach programów wymiany międzyuczelnianej rozwiną chęć do rozmów z Japończykami, nawiążą

dobrze relacje z rówieśnikami, poszerzą swoje horyzonty oraz, przede wszystkim, wyzbędą się strachu przed mówieniem po japońsku. Postrzegamy program Uniwersytetu Tokiwa skierowany dla studentów z zagranicy zarówno jako mechanizm umożliwiający uczestnikom płynne wykorzystanie rozległej wiedzy zdobytej na UG, jak i sposób na poznawanie różnorodnych osób i poszerzanie dotychczasowych perspektyw.

Istotnym problemem jest również różnica programowa występująca pomiędzy uczelniami. Pomimo iż studenci przebywający w Japonii uczęszczają w zajęciach z języka japońskiego, treść kursu różni się od tego na UG, co oznacza, że punkty uzyskane podczas studiów w Japonii nie mogą być przeniesione na UG. Podstawowy przedmiot z języka japońskiego na UG, praktyczna nauka języka japońskiego, obejmuje od dwóch do sześciu sesji tygodniowo, w zależności od kierunku, semestru i roku studiów. Przedmiot ten zawiera wszystkie komponenty: gramatykę i jej zastosowanie, czytanie, pisanie, słuchanie i mówienie. Aby zaliczyć kurs, wymagana jest kompleksowa biegłość we wszystkich tych obszarach. Poleganie wyłącznie na umiejętnościach słuchania i mówienia nabytych podczas pobytu w Tokiwa utrudnia uzyskanie zaliczenia. W związku z tym uczestnicy wymiany przez cały pobyt w Japonii kontynuują pracę nad zadaniami zgodnymi z programem nauczania UG.

Program wymiany na Uniwersytecie Tokiwa przyciąga licznych studentów z całego świata. Różni ich cel nauki języka japońskiego, kierunek studiów i historia nauki tego języka na macierzystej uczelni. W związku z tym trudno jest zapewnić nauczanie języka japońskiego dostosowane do programu studiów licencjackich. Aby umożliwić studentom wykazanie się znajomością języka japońskiego zdobytą podczas kursów w ramach wymiany, jednym z podejść, jak wspomnieliśmy powyżej, jest opisanie nabytych umiejętności językowych dla każdego przedmiotu za pomocą stwierdzeń „Can-do” i dostosowanie w ten sposób poziomu znajomości języka japońskiego uzyskanego na kursach na obu uniwersytetach. W ramach UG poziomy biegłości w języku japońskim są zgodne z CEFR i przypisane do poszczególnych kierunków, roczników i przedmiotów, ale są one zbieżne z japońskimi umiejętnościami „Can-do” charakterystycznymi dla poszczególnych przedmiotów. W przyszłości UG i Tokiwa zamierzają zintensyfikować współpracę nad opracowaniem mechanizmu odzwierciedlającego biegłość znajomości języka japońskiego uzyskaną podczas studiów w Japonii w dokumentacji akademickiej UG. Zostanie to zbadane w ramach procesu ustalania opisów umiejętności „Can-do” dla poszczególnych przedmiotów, na podstawie CEFR i Ram kształcenia języka japońskiego. Ponadto, porównując programy studiów Tokiwa przeznaczone dla studentów zagranicznych z programami studiów UG dla studentów kierunków niezwiązanych z językiem japońskim oraz zajęciami fakultatywnymi dotyczącymi Japonii, możliwe będzie przeliczenie punktów uzyskanych za kursy odbyte w Tokiwa na punkty studiów UG, w zależności od treści. Stworzenie takiego mechanizmu jest zadaniem na przyszłość. Zamierzamy dalej wzmacniać współpracę między UG a Tokiwą w zakresie nauczania

języka japońskiego oraz stworzyć bardziej sprzyjające środowisko nauki dla studentów zagranicznych.

Literatura

- Baba T., Zhou C., *Chūgoku Shin'yō shiban gakuin ni okeru nihongo kyōiku: Kōryū kyōteikō Hokkaidōkyōikudaigaku Sapporokō to no kyōryoku kankei no tenbō* [Nauczanie języka japońskiego na Shenyang Normal University w Chinach: perspektywy współpracy z partnerską instytucją Uniwersytetem Pedagogicznym Hokkaidō, kampus Sapporo], „Hokkaidōkyōikudaigaku kiyō (Kyōiku kagaku hen)” [„Biuletyn Uniwersytetu Pedagogicznego Hokkaidō (seria naukowa poświęcona edukacji)”] 1999, t. 49, nr 2, s. 79–89.
- Dai 26 kai „sekai no nihongo gakushū sha nihongo sakubun konkūru” [26. coroczny konkurs na najlepszy tekst w języku japońskim dla osób uczących się tego języka na całym świecie], <https://www.nihonwosiru.jp/> (dostęp: 13.06.2025).
- Gaikoku jin ryūgakusei no tekisetsu na ukeire oyobi zaiseki kanri no tettei tō nitsuite (tsūchi) [W sprawie odpowiedniego przyjmowania i kompleksowego zarządzania rekrutacją studentów zagranicznych (zawiadomienie)], https://www.mext.go.jp/a_menu/koutou/ryugaku/1325305.htm (dostęp: 13.06.2025).
- Hillman Kobayashi K., *Kaigai nihongo kyōiku jijō: Amerika no kyōteikō kara* [Nauczanie języka japońskiego za granicą: z perspektywy partnerskich instytucji w USA], „Kanazawadaigaku ryūgakusei sentā kiyō” [„Biuletyn Centrum Studentów Zagranicznych Uniwersytetu Kanazawa”] 2001, nr 4, s. 81–99.
- Iino R., *Hakenryūgakusei no keiken o rikaishi kongo no shidō ni tsunageru – gakusei no raifusutōri no kikitōri o chūshin ni* [Zrozumienie doświadczeń studentów wyjeżdżających na wymianę zagraniczną i wykorzystanie ich w przyszłym nauczaniu: skupiając się na opowieściach z życia studentów], „Tokiwa daigaku ningen kagakubu kiyō Ningen kagaku” [„Biuletyn Wydziału Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Tokiwa: Nauki humanistyczne”] 2019, t. 38, nr 1, s. 1–16.
- Imanishi T., Kowaki M., Matsuse S., „*Kyōteikō ni okeru nihongo kyōiku no genjō chōsa*” *bokoku* [Raport z „Badania aktualnego stanu nauczania języka japońskiego w instytucjach partnerskich”], „Kumamotodaigaku ryūgakusei sentā kiyō” [„Biuletyn Centrum Studentów Zagranicznych Uniwersytetu Kumamoto”] 2008, nr 2, s. 51–70.
- Imanishi T., Masden M., Matsuse S., „*Kyōteikō ni okeru nihongo kyōiku no genjō chōsa*” *bokoku* 2 [Raport 2 z „Badania aktualnego stanu nauczania języka japońskiego w instytucjach partnerskich”], „Kumamotodaigaku ryūgakusei sentā kiyō” [„Biuletyn Centrum Studentów Zagranicznych Uniwersytetu Kumamoto”] 2011, nr 11, s. 33–50.
- Ito (Yokoyama) M., Kodama Y., *Kaigai kyōteikō to renkei shita nihongo kyōiku intāshippu ni tsuite no ichikōsatsu: Haken to ukeire sōhō no kanten kara* [Badanie dotyczące staży w zakresie nauczania języka japońskiego we współpracy z zagranicznymi instytucjami partnerskimi: z perspektywy zarówno instytucji wysyłających, jak i przyjmujących], „Hokkaidōkyōikudaigaku kiyō (Kyōiku kagaku hen)” [„Biuletyn Uniwersytetu Pedagogicznego Hokkaidō (seria naukowa poświęcona edukacji)”] 2018, t. 68, nr 2, s. 213–221.
- Li M., *Nankai daigaku ni okeru nihongo kyōiku ni tsuite* [Nauczanie języka japońskiego na Uniwersytecie Nankai], „Gunmadaigaku kokusai kyōiku-kenkyū sentā ronshū” [Biuletyn Centrum Edukacji Międzynarodowej i Badań Uniwersytetu Gunma”] 2013, nr 12, s. 17–22.

- Makihara T., *Gunmadaigaku no nihongo kyōiku no genjō to kadai – Aramaki kyanpasu o chūshin ni* [Obecny stan i wyzwania związane z nauczaniem języka japońskiego na Uniwersytecie Gunma: skupiając się na kampusie Aramaki], „Gunmadaigaku kokusai kyōiku-kenkyū sentā ronshū” [„Biuletyn Centrum Edukacji Międzynarodowej i Badań Uniwersytetu Gunma”] 2013, nr 12, s. 35–44.
- Ōtsuka K., *Chūgoku ni okeru nihongo kyōiku jijō – kyōteikō kan no kyōiku-gakujutsu renkei chōsa o tsūjite* [„Sytuacja nauczania języka japońskiego w Chinach – na podstawie badania współpracy edukacyjnej i akademickiej między partnerskimi instytucjami”], „Kōchidaigaku ryūgakusei kyōiku [Edukacja studentów zagranicznych w Uniwersytecie Kōchi”] 2014, nr 8, s. 103–128.
- Sakurai N., *Yōroppa no nihongo kyōiku no ben'yō to tenbō – CEFR no juyō to shintō kara* [„Przemiany i perspektywy nauczania języka japońskiego w Europie – od akceptacji do upowszechnienia CEFR „], „Nihongo Kyōiku” [„Nauczanie języka japońskiego”] 2021, nr 178, s. 51–64.
- Shimada M., Noguchi H., Yabe H., Saitō Y., *Can-do statements o riyo shita kyōiku kikan sōgo no nihongo kamoku no taiō zūke* [Dopasowanie kursów języka japońskiego między instytucjami edukacyjnymi przy użyciu stwierdzeń Can-do], „Nihongo Kyōiku” [„Nauczanie języka japońskiego”] 2009, nr 141, s. 90–109.
- Yang H., Wu S., Matsuda T., Sha X., *Kyōteikō (Chūgoku) ryūgakusei no Nihongo kyōiku ni okeru kadai – Chūgoku oyobi Nihon de no Nihongo gakushū ishiki chōsa o moto ni* [Wyzwania związane z nauczaniem języka japońskiego dla studentów zagranicznych z partnerskich uczelni (Chiny) – na podstawie badań świadomości nauki języka japońskiego w Chinach i Japonii], „Kyūshū kyōritsu daigaku kenkyū kiyō” [„Biuletyn badawczy Uniwersytetu Kyūshū Kyōritsu”] 2019, t. 8, nr 2, s. 31–38.
- Yu W., Wu S., Matsuda T., Sha X., *Nicchū kyōteikō ni okeru nihongo kyōiku karikyuramu no hikaku kenkyū* [Badanie porównawcze programów nauczania języka japońskiego w instytucjach partnerskich między Japonią i Chinami], „Kyūshū kyōritsu daigaku kenkyū kiyō” [„Biuletyn badawczy Uniwersytetu Kyūshū Kyōritsu”] 2016, t. 7, nr 1, s. 32–44.

SUMMARY

THE ROLE OF THE TOKIWA UNIVERSITY STUDENT EXCHANGE PROGRAM IN JAPANESE LANGUAGE EDUCATION AT THE UNIVERSITY OF GDAŃSK: PERSPECTIVES ON COLLABORATION BETWEEN THE TWO UNIVERSITIES

The purpose of this paper is to examine the role of the student exchange program at the Tokiwa University (TU) in Japanese language education at its partner institution, the University of Gdańsk (UG) in Poland. To this end, we first review previous studies on the topic of cooperation in Japanese language education based on inter-university agreements, and provide a direction for the discussion in this paper. Then, we review the Japanese language education curriculum of the UG Department of Oriental Studies and the Department of Japanese Studies. We describe what the students who have gained skills through this curriculum learn in the student exchange program at the TU, including Japanese language courses and courses for international students, as well as extracurricular exchange activities. Then, from the perspective of the Japanese language faculty at the UG, we describe the impact the

exchange program has had on students who visited the TU. Finally, we discuss the role of the program in the Japanese language studies of UG students, and propose ways in which the two universities can collaborate in Japanese language education in the future.